

“ΤΟΥ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ Ο ΨΑΛΜΟΣ,, ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ

Ὁ πτυχιούχος τῆς Θεολογίας καὶ βοηθὸς τοῦ Θεολογικοῦ Σπουδαστηρίου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέας Φουτράκης ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἀναπλάσει» (τομ. ΜΗ [1935] σ. 197—199 καὶ 232—235) ὕμνον τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους «μετὰ ἀναγκαίων τινῶν εἰσαγωγικῶν παρατηρήσεων καὶ ἐπεξηγήσεων» ἐπ’ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐορτῆς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Αἱ παρατηρήσεις αὗται καὶ ἐπεξηγήσεις, αἱ προτασσόμεναι τοῦ ὕμνου ὡς εἰσαγωγή, καλὰ μὲν καὶ χρήσιμοι εἰς τὸν ἀδαχῆ τῶν τοιοῦτων πραγμάτων ἀναγνώστην, ἀλλ’ εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἰς τὰ τόσα προβλήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως καὶ δὴ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸν Ρωμανόν, οὐδὲν νέον συνεισέφερον, ὡς γνωσταὶ αὗται ἀπὸ πολλοῦ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐπαναληφθεῖσαι ὡς ἀξιώματα δῆθεν τῶν εὐρωπαϊῶν σοφῶν ἀδιάσειστα μὴ ἐπιδεχόμενα ἀντιρρήσεις καὶ ἔλεγχοι! Ὁ δὲ μετὰ τὰς εἰσαγωγικὰς ταύτας παρατηρήσεις ἐπιφερόμενος ὕμνος τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους ἐκ διεστρεβλωμένου καὶ παραμεμορφωμένου παλαιοῦ κειμένου ἀνατυπωθεὶς, ὄχι μόνον τὸν ἀνυπέβλητον ἀριστοτέχνην τοῦ λόγου Ρωμανόν ἠδίκησε, ράκη, ὑπὸ τοῦ χρόνου προστριβέντα καὶ ταῦτα, περιβεβλημένον καὶ ἀγνωρίστον ἐκ τῆς συμφορᾶς, ἀλλὰ καὶ διεπίστωσεν ἔτι ἄπαξ τὴν τυφλὴν καὶ δουρικτὴν ἡμῶν ὑποταγὴν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ξένων πρὸς ἀνυπολόγιστον ζημίαν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ προσβολὴν τῆς φιλοπονίας καὶ φιλοτιμίας ἡμῶν.

Ὁ τὸ τρίτον νῦν δημοσιευόμενος ὕμνος τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους εἶδε πρῶτον τὸ φῶς κατὰ τὸ 1867 ὑπὸ τοῦ καρδηνάλου Πίτρα (Hymnographie de l’Eglise grecque, Rome 1867 σ. 1—4) ἐξ ἐνός καὶ μόνου κώδικος, τοῦ Κορσινιανοῦ (366) ἀδοκίμου καὶ πλημμελοῦς. Τὸν αὐτὸν ὕμνον ὡς εἶχεν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πίτρα μετὰ τινῶν ἀστόχων καὶ ἀτυχῶν διορθώσεων περιέλαβον οἱ ἐκδόται Christ καὶ Παρὰνίκας τῆς Ἀρθολογίας τῶν χριστιανικῶν ἁσμάτων εἰς τὴν συλλογὴν τῶν, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ Πίτρα δανεισθεὶς ἀνετύπωσε τοῦτον ὁ κ. Φουτράκης ἀνευ οὐδεμιᾶς παραλλαγῆς ἢ διορθώσεως. Καὶ ἐ μὲν Πίτρα, μὴ ἔχων ἄλλα τοῦ ὕμνου ἀντίτυπα, ἠρκέσθη εἰς τὸν μόνον αὐτῷ γνωστὸν τότε Κορσινιανὸν κώδικα καὶ ἐδημοσίευσεν τοῦτον ὡς εὖρεν· ἀφ’ ἧς ἐποχῆς ὁμοῦ

διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν καταλόγων τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Πάτμου, τοῦ Σινᾶ, τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἐγνώσθησαν τόσοι νέοι κώδικες περικλείοντες τοῦ Ρωμανοῦ τὰ ἔργα (ὡς οἱ Πατριτικοὶ ὑπ' ἀριθ. 212 καὶ 213, οἱ Σιναιτικοὶ 698, 925, 926, 927, 928 καὶ οἱ Ἀγιορειτικοὶ Γ27 καὶ Γ28 τῆς Λαύρας, 1041 τοῦ Βατοπεδίου, ἐφεξῆς ὁ ὑπ' ἀριθ. 437 τῆς Συνοδικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μόσχας, ὁ τῆς Βιέννης 96 Suppl. καὶ τόσοι ἄλλοι πλείστοι δευτερεύοντες), ἢ δημοσιεύσεις σήμερον τοιούτων ἀριστουργημάτων τοῦ λόγου ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου κώδικος εἶναι ὄχι μόνον ἀδικαιολόγητος, ἀλλὰ καὶ ἀδικος καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν πικρὴν τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ὁ κ. Φυτράκης ἀπαιτινόμενος πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας καὶ γράφων «καιρὸς πλέον εἶναι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, διότι ἴσως, κατ' ἐξοχὴν ἡμεῖς θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν, λόγῳ τῆς στενωτέρας ψυχικῆς συγγενείας μας πρὸς τοὺς δημιουργοὺς τοῦ ψυχικοῦ τούτου προϊόντος, νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πᾶσαν φροντίδα διὰ νὰ ἀνασύρωμεν ἐκ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς λήθης τὸ ψυχικὸν τοῦτο τῶν προγόνων μας δημιούργημα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπὶ αἰῶνας ἐξωτερίκευον τοὺς ποικίλους παλμοὺς τῆς πιστευσούσης καρδίας των». Λόγοι ὀρθοὶ καὶ φρόνιμοι, ἀλλὰ μόνον λόγοι· καὶ ὅταν ὁ λόγος δὲν συνοδεύεται μὲ ἔργα, εἶναι ὅπως ἢ πίστις χωρὶς ἔργα· εἶναι πίστις νεκρά, καὶ λόγος ἀργὸς καὶ νεκρὸς. Εἰς τὸν κατάλογον τῆς Λαύρας (σ. 35) σημειῶ ὅτι ἐν τῷ κώδ. Γ. 28 φ. 173 κεῖται Κοντάκιον τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους φέρον ἀκροστιχίδα «τοῦ ταπεινοῦ Ρωμανοῦ ὁ ψαλμὸς» ἀπαράλλακτον πρὸς τὴν ἀκροστιχίδα τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Φυτράκη δημοσιευθέντος· τὴν παρουσίαν τοῦ ἐν λόγῳ Κοντακίου εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδικα εἶδεν ὁ κ. Φ., ἀλλ' ἐσημείωσεν αὐτὴν «ὡς πιθανήν», ἐνῶ μετὰ βεβαιότητος φέρεται· ἀπὸ φιλολογικοῦ δὲ καθήκοντος καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἀπὸ στοιχειῶδη ὑποχρέωσιν ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων «νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πᾶσαν φροντίδα διὰ νὰ ἀνασύρωμεν ἐκ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς λήθης τὸ ψυχικὸν τῶν προγόνων μας δημιούργημα» ἐπεβάλλετο νὰ ἐξερευνηθῇ, ἐκ περιεργείας τοῦλάχιστον, ὁ περιέχων τὸ Κοντάκιον τοῦτο κώδιξ, νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ ἐφθαρμένον κείμενον τοῦ Πίτρα καὶ νὰ παρασταθῇ ὅσον ἦτο ἐφικτὸν εἰς ἀρτιωτέραν μορφήν. Τοιοῦτόν τι δὲν ἐγένετο· εἰς λόγους δὲ μόνον ἀρκούμενοι παρέχομεν δικαιολογημένην καὶ εὐλογον ἀφορμὴν εἰς τοὺς ξένους νὰ ἐκμεταλλεύονται τοὺς προγονικοὺς ἡμῶν θησαυρούς, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς μὲν μετὰ στοργῆς φυλάττομεν, αὐτοὶ δὲ ἀπλήστως ἀρπάζουσι καὶ δικαίως τιμῶνται. Ὅλοι οἱ Ἀγιορειτικοὶ κώδικες οἱ περιέχοντες τὰ τοῦ Ρωμανοῦ ἔργα

ἐφωτογραφήθησαν ἐσχάτως ὑπὸ Ἰταλοῦ Καθηγητοῦ, ὡς με ἐπληροφόρησαν οἱ Ἄγιορεῖται, καὶ μετεφέρθησαν εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς Δύσεως διὰ νὰ θέσωσιν οἱ Ἰταλοὶ εἰς τὸ στόμα ἡμῶν ἐτοιμὴν τὴν τροφήν τὴν ὁποῖαν ἐστοίβασαν εἰς τὰς ἀποθήκας οἱ πατέρες μας, διεφύλαξαν ἀλώβητον οἱ εὐσεβεῖς μοναχοὶ καὶ παρέχομεν αὐτὴν μετὰ τόσης ἀδιαφορίας καὶ εὐκολίας εἰς τοὺς ἄλλους διὰ νὰ ἐλεγηθῶμεν οἱ λιμώττοντες ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι, ὡς ὀρθῶς λέγει ὁ κ. Φυτράκης, «λόγω τῆς ψυχικῆς συγγενείας μας πρὸς τοὺς δημιουργοὺς τῶν πνευματικῶν προϊόντων τούτων» εἴμεθα εἰς θέσιν βαθύτερον παντὸς ἄλλου νὰ κατανοήσωμεν καὶ μεταδώσωμεν εἰς τὸν κόσμον ὑγιέστερα καὶ ἀρτιότερα.

Ὅτι οἱ ξένοι καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων οἱ ἀπερισκέπτως τούτους ἀντιγράφοντες δὲν δύνανται καὶ στοιχειωδέστατα ἀκόμη πράγματα νὰ κατανοήσουν, θὰ φέρω τὰς ἀποδείξεις ἐξ αὐτοῦ τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ τῶν τριῶν ἀνωτέρω ἐκδοτῶν ὕμνου τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐκδόσεις (κατὰ τὸν κώδικα) τὸ Κοντάκιον ἀρχεται ἐσφαλμένως διὰ τῶν λέξεων «Ὁ σοφίσας ὑπὲρ ρήτορας τοὺς ἀλιεῖς, τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας» καὶ ἀναλύεται ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν εἰς ἕνδεκα στίχους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἑννέα μόνον ἀνήκουσαν εἰς τὸ Κοντάκιον, οἱ δὲ δύο πρῶτοι εἶναι ξένοι πρὸς αὐτὸ οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τούτο ἔχοντες, ἀλλ' ὑποδηλοῦντες ἀπλῶς τὴν ἀρχὴν ἄλλου Κοντακίου εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ τούτου, τὸ ὅποῖον ὁ μὲν Κορσικιανὸς κώδιξ ἐσημείωσε διὰ τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ λέξεων, ὅπως σημεῖοι καὶ ἄλλα διπλᾶ Κοντάκια ὅτε πλήρη καὶ ἄλλοτε διὰ τῶν πρώτων αὐτῶν λέξεων, ὡς πολὺ γνωστῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ δὲ ἐκδοταὶ τὰ δύο διάφορα Κοντάκια ἐξέλαβον ὡς ἓν καὶ ἀπετελέσθη Κοντάκιον ἐκ τῶν ἀρχικῶν λέξεων ἄλλου ἐντελῶς διαφόρου Κοντακίου, ἀρχομένου διὰ τῶν λέξεων «Ὁ σοφίσας ὑπὲρ ρήτορας τοὺς ἀλιεῖς» καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου Κοντακίου, οὗτινος ἡ ἀρχὴ εἶναι «τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας». Εἰς τὰ Κοντάκια, ὅσάκις ταῦτα δὲν εἶναι αὐτόμελα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ θάσει ἄλλων ἰδιομέλων πεποιημένα, τίθεται ἀνωθεν ὡς ὑπόδειξις τοῦ μέτρου καὶ τοῦ μέλους ἢ ἀρχῆ τοῦ αὐτομέλου Κοντακίου «Ἡ παρθένος σήμερον, ἐπεφάνης σήμερον, τὰ ἄνω ζητῶν» κλπ. Εἰς τὸ ἡμέτερον ὁμῶς Κοντάκιον «τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας» (τὸ ὅποῖον εἶναι ἰδιομέλον) ἢ προσθήκη ἀνωθεν αὐτοῦ τῶν λέξεων «Ὁ σοφίσας ὑπὲρ ρήτορας τοὺς ἀλιεῖς» δὲν εἶναι ὑπόδειξις πῶς νὰ ψαλῆ τὸ Κοντάκιον, ἀλλ' εἶναι ἀρχὴ ἄλλου Κοντακίου, ἰδιομέλου καὶ τούτου, διαφόρου ρυθμοῦ καὶ διαφόρου μέλους, ἔχοντος οὕτω:

ἦχος β'

Ὁ σοφίας ὑπὲρ ρήτορας τοὺς ἀλieiς
καὶ ἐκπέμψας ὡσπερ κήρυκας πάσῃ γῆ
τῇ ἀφάτῃ φιλανθρωπία Χριστέ ἔ Θεός
δι' αὐτῶν κραταίωσον τὴν ἐκκλησίαν σου
καὶ τοῖς πιστοῖς κατάπεμψεν τὴν εὐλογίαν σου
ὁ μόνος ἑλεήμων καὶ φιλόανθρωπος.

Ἄλλὰ ποῦ εὐρέθη τὸ ἀπολωλὸς τοῦτο τοῦ Ρωμανοῦ πρόβατον, τοῦ ὁποίου τὴν ὑπαρξιν καὶ ζωὴν ἐσημείωσεν ὁ Κορσινιανὸς κῶδιξ διὰ τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ λέξεων; Εἰς μίαν γωνίαν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων παρερριμμένον καὶ ἄγνωστον, ὡς Κάθισμα ἐν τῇ Παρακλητικῇ (τῆς Πέμπτης πρωτὸ τοῦ β' ἤχου). Οἱ τὴν Παρακλητικὴν συνθέσαντες Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ Κοσμάς καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὁ ἀργότερον αὐτὴν συμπληρώσας Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος ἐσεβάσθησαν τὸν τίμιον μαργαρίτην καὶ ἐτοποθέτησαν αὐτὸν εἰς ἀφανῆ μὲν, ἀλλ' ἀσφαλῆ ἄκραν τοῦ ἱεροῦ βιβλίου, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα τοῦ Ρωμανοῦ ποιήματα, ἰδίως τὰ διπλᾶ Κοντάκια, καταλαβόντα τὴν θέσιν τῶν Καθισμάτων καὶ ἀνωνύμως φερόμενα· ταῦτα μετὰ πολλὰς ἐρεῦνας ἀνακαλυφθέντα σημειοῦνται ἐν τῇ Καταλόγῳ τῶν ἔργων τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τὴν σχετικὴν περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον ἐργασίαν μου.

Ὅτι διπλᾶ Κοντάκια εἰς πολλὰς ἑορτὰς συντάξε καὶ ἐμελοποίησεν ὁ Ρωμανός, τοῦτο εἶπον εἰς ἄλλην μελέτην μου περὶ τοῦ ὕμνου τῆς Ἀκαθίστου Ἀκολουθίας («Ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος» ἐν Ἀθήναις σ. 271—273, ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Θεολογίας» 1929) καὶ ἀπηρίθμησα αὐτὰ ὥστε περιττὸν νὰ ἐπαναλαμβάνω τὴν ἀπαρίθμησιν. Ὅπως λοιπὸν εἰς πολλὰς ἑορτὰς διπλᾶ καὶ τριπλᾶ τὰ Κοντάκια, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διπλᾶ· ἐν τῷ «Ὁ σοφίας ὑπὲρ ρήτορας τοὺς ἀλieiς» καὶ ἄλλο τὸ «Τοὺς ἀσφαλεις καὶ θεοφθόγγους κήρυκας», διάφορα ὁμοῦ κατὰ τὸ μέλος καὶ κατὰ τὸ μέτρον. Ἄν καὶ τὰ δύο συνωδεύοντο καὶ ὑπὸ τῶν σχετικῶν στροφῶν τῶν οἰκῶν, τοῦτο δὲν γνωρίζω· ὑποθέτω δτι μόνον διπλᾶ Κοντάκια εἰς τὴν παροῦσαν τοῦλάχιστον ἑορτὴν συντάξεν ὁ Ρωμανός, συνοδεύσας μόνον τὸ ἐν ἑξ' αὐτῶν διὰ 24 στροφῶν μετὰ ἀκροστιχίδος· τὸ τοιοῦτον συμπεραίνω ἐκ τοῦ ὅτι εἰς περιωθέντα ἐν τῇ Λαυριωτικῇ Κῶδ. Γ28 φ. 151 κολοδὸν ὕμνον τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὸ μὲν Κοντάκιον πλέκει πρὸς τὸ «Ὁ σοφίας ὑπὲρ ρήτορας», τὰς δὲ στροφὰς πρὸς τὰς στροφὰς τοῦ Κοντακίου «Τοὺς ἀσφαλεις καὶ θεοφθόγγους κήρυκας». ὅπερ σημαίνει δτι εἰς τὸ πρῶτον Κοντάκιον («ὁ

σοφίας») δὲν ὑπῆρχον οἱκοι πρὸς ἐφαρμογὴν εἰς τὸ εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην ποίημα καὶ ἐχρησιμοποίησε τὸ μέτρον τῶν στροφῶν αὐτοῦ εἰς τὸ δεύτερον ποίημα «τοὺς ἀσφαλεῖς». Ἡ ὑπόδειξις δὲ τοῦ μέλους ἄνωθεν τοῦ Κοντάκιου τῆς ἁγίας Εἰρήνης διὰ τῶν ἀρχικῶν λέξεων «ὁ σοφίας» ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Κοντάκιον τοῦτο («ὁ σοφίας»), ὅπως καὶ τὸ δεύτερον («τοὺς ἀσφαλεῖς»), ἦτο αὐτόμελον καὶ κατ' αὐτὸ συνετάχθη τὸ νῦν τὸ πρῶτον γνωριζόμενον εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην Κοντάκιον τοῦ Ρωμανοῦ¹ ἔχον οὕτω:

Ἦχος β'

Ὁ σοφίας ὑπὲρ ρήτορας²

Φωταυγεία διαλάμπουσα πάσῃ τῇ γῆ
καὶ θαυμάτων διανέμουσα τὰς δωρεὰς
τοῖς ἐν πίστει προστρέχουσι τῇ σκέπῃ σου³
ἀλλὰ καὶ νῦν πανεύφημε ταῖς ἰκεσίαις σου
τῇ προσευχῇ σου φώτισον τὰς διανοίας ἡμῶν
καὶ κόσμον εἰρήνευσον ταῖς πρεσβείαις σου.

Ὁ Οἶκος (Πρὸς τὸ «Τράνωσόν μου»).

- α) Ὁλεσας εἶδωλα τὰ πατρῶα
καρτεροῦσα τῇ πύργῳ
προσευχῇ καὶ νηστείᾳ
ἀγγέλων ὄφθης συμμέτοχος.
5 σοῦ μελετούσης τὰ θεῖα τότε
οὐρανόθεν σοι ἦκει
παρὰ Κυρίου
περιστερά,
ὡς τῇ Νῶε, κάρφος κατέχουσα
10 ἐλέους σύμβολον οὔσα⁴
καὶ βραβεῖον τῆς νίκης μηνύουσα⁵.
Ὅθεν τὸ σῶμα ἐτήρησας

1. Καίτοι φέρεται τοῦτο ἀνωνόμως ἐν τῇ κῶδ., ἀποδέχομαι ὁμως αὐτὸ ὡς ἔργον τοῦ Ρωμανοῦ καὶ διὰ λόγους γλωσσικοῦς, καὶ διὰ τὴν παρουσίαν δύο γραμμάτων ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκροστιχίδα, τοῦ ω καὶ υ [το]ῦ... [Ρ] ω [μανοῦ].

2. Ὁ σοφίας τοὺς ἁγίους ὁ κῶδ.

3. τοὺς ἐν πίστει προστρέχοντας τῇ σκέπῃ σου ὁ κῶδ.

4. σύμβολον ὄν κῶδ.

5. μηνύοντα κῶδ.

ἐν ἀγνεῖα ἀλλότριον μίξεως
καὶ κόσμον εἰρήνευσον ταῖς πρεσβείαις σου.

- 6) Ἐπὶ πατρὸς ἡρξῶ^{* *} τῶν βασάνων
ἐκπληροῦσα [τὸν λόγον]
τοῦ Κυρίου λαλοῦντος
ἐν τῷ Ματθαίου συγγράμματι
- 5) ὅτι πατὴρ τὸ οἰκεῖον τέκνον
παραδώσει εἰς θάνατον¹
τοῖς ἀνόμοις·
σύ δὲ σεμνὴ
τοὺς γεννάδας εὐχαῖς σου διέσωσας
- 10) καὶ τούτους τῆς βασιλείας
τῆς προσκαίρου χωρίσασα ἔνδοξε
τῇ οὐρανίῳ προσήρμωσας
βασιλεία καὶ πλήθη μεθ' ὧν πολλὰ
καὶ κόσμον εἰρήνευσον ταῖς πρεσβείαις σου.

Προφανῶς τὸ ἀνωτέρω Κοντάκιον ἐποιήθη κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὸ μέλος τοῦ εἰς τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους Κοντακίου. Οἱ Οἴκοι πρὸς τὸ «Τράνωσόν μου τὴν γλῶτταν σωτήρ μου», καὶ τὸ Κοντάκιον πρὸς τὸ «Ὁ φωτίσας ὑπὲρ ρήτορας τοὺς ἀλιεῖς», τὸ ὁποῖον, ὡς εἶπον, εἶναι αὐτόμελον καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον μεταγενεστέρως συνετάχθησαν καὶ τὰ ἐν τῇ Παρακλητικῇ φερόμενα 8 Καθίσματα:

- 1) «Εὐσπλαγχνίας ὑπάρχουσα πηγὴ»... (Δευτέρᾳ πρωτῆ ἤχος δ' Κάθισμα γ')
- 2) «Ἄσωμάτων πανάγιοι χοροί»... (ἔνθ' ἀνωτ. Κάθ. ζ')
- 3) «Εὐσπλαγχνίας τὴν ἀφθονον πηγὴ».. (Τρίτῃ πρωτῆ [ἤχος ε'] Κάθ. ζ')
- 4) «Ὁ φαιδρῶνας τοὺς ἀγίους σου ὑπὲρ χρυσόν»... (ἔνθ' ἀνωτ. Κάθ. η' καὶ Σαβδάτῃ πρωτῆ Κάθ. α)
- 5) «Ὁ φωτίσας τὰ ἐπίγεια διὰ σταυροῦ».. (Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ [ἤχος ε'] Κάθ. ε')
- 6) «Σαγηνεύσαντες τὰ ἔθνη οἱ ἀλιεῖς... (Πέμπτῃ πρωτῆ [ἤχος δ'] Κάθ. ε')
- 7) «Εὐσπλαγχνίᾳ πτωχεύσας ὁ Θεός».. (Πέμπτῃ πρωτῆ [ἤχος δ'] Κάθ. δ')

1. Ματθ. ιγ', 12,

8) «Ὁ νεκρῶν καὶ ζώντων ὡς Θεός»... (Σαββάτῳ πρώτῃ [ἤχος 6'] Καθ. Γ').

Κατὰ ταῦτα, τὸ ὡς ἀρχὴ τοῦ Κοντακίου «τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας» ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω τριῶν ἐκδοτῶν σημειούμενον εἶναι ἄλλο αὐτοτελὲς Κοντάκιον, αὐτόμελον καὶ τοῦτο, τὸ ὅποσον ὁ μὲν γραφεὺς τοῦ κώδικος ἐδήλωσε διὰ τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ λέξεων, αἱ δὲ ἐκδότηι ἐξέλαβον ὡς ἀρχὴν ἐνὸς μόνου Κοντακίου καὶ συνεχώνευσαν τὰ δύο εἰς ἓν δημοσιεύσαντες αὐτὰ οὕτω :

Ὁ σοφίσας ὑπὲρ ρήτορας

τοὺς ἄλιεις,

Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας

τὴν κορυφὴν τῶν μαθητῶν σου Κύριε...

Ἄλλὰ θλιβερωτέρα εἶναι ἡ φθορὰ καὶ ἡ ἀταξία ἡ παρουσιαζομένη εἰς τὰς 24 στροφὰς τοῦ δημοσιευθέντος ὕμνου ἐκ τοῦ ἀδοκίμου Κορσινιανοῦ κώδικος. Ἡ ἀντιπαραβολὴ τοῦ κειμένου τοῦ Πίτρα πρὸς τινὰ τῶν γνωστῶν ἤδη ἀρχαίων ἀπογράφων θὰ συνεπλήρου τὰ παρουσιαζόμενα κενὰ καὶ θὰ προσέδιδε μορφὴν ἐντελῶς νέαν εἰς τὴν παραμορφωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀμαθείας τῶν ἀντιγραφῶν, πολὺ διάφορον ταύτης τὴν ὅποιαν αἱ τρεῖς γενόμεναι ἐκδόσεις παρουσιάξουσι. Πόσον τοῦτο εἶναι ἀληθὲς ἀποδεικνύει ἡ παραβολὴ τοῦ δημοσιευθέντος ὕμνου τοῦ Ρωμανοῦ πρὸς τρεῖς μόνον κώδικας, τὸν ὑπ' ἀριθ. 1041 τοῦ Βατοπεδίου, καὶ τοὺς Λαυριωτικούς Γ27 καὶ Γ28· τὰς γραφὰς τῶν ἐν λόγῳ κωδίκων παραθέτω ἐνταῦθα, σημειώσας τὸν μὲν Βατοπεδινὸν διὰ τοῦ γράμματος Α, τὸν δὲ Λαυριωτικὸν Γ28 διὰ τοῦ Β καὶ τὸν Γ27 διὰ τοῦ Γ· ἐκ τούτων ὁ Β περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὸν ὕμνον ἐξ 24 στροφῶν, ὁ Γ στροφὰς τινὰς, ἐκ δὲ τοῦ Α ἐλλείπει μόνον ἡ γ' στροφή· διὰ τῶν κωδίκων τούτων ἀναπληροῦνται τὰ κενὰ, τὰ σκοτεινὰ φωτίζονται καὶ τὰ ἐσφαλμένα ἐπιδιορθοῦνται ὡς ἐκ τῶν ἐπιφερομένων δῆλον γίνεται.

Στροφή α'

Τράνωσόν μου τὴν γλώτταν σωτήρ μου... ἵνα σὺς λέγω ἀκολουθήσω καὶ ἃ δῆθεν διδάσκω ποιήσω πρῶτος] Τράνωσον μου τὴν γλῶσσαν.. καὶ ἃ δεῖ με διδάξαι, ποιήσω πρῶτος Α· ὀρθοτέρα ἡ γραφὴ τοῦ ἡμετέρου κώδικος. Πρὸς τὰ ἐντυπα συμφωνεῖ ὁ Β μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ τοῦ «ποιήσω πρῶτος» ἔχει «ποιήσω πρῶτον».

Ἐὰν οὖν λέγων μὴ πράττω ὡς χαλκὸς ἡχῶν λογισθήσομαι] ἐὰν γὰρ λέγω μὴ πράττων, ὡς χαλκὸς ὁ ἡχῶν λογισθήσομαι Α.

Καὶ ποιεῖν τὰ συμφέροντα δώρησαι] καὶ ποιεῖν τὰ συμφέροντα κέλευσον ΒΓ.

Στροφή β'

Οὕτω ποτὲ καὶ οἱ μαθηταὶ σου ἐκτελέσαντες πρῶτον τὰ διδάγματά σου ἐδίδαξον ἅπερ ἔπραττον] οὕτως ποτὲ καὶ οἱ μαθ. σου ἐκτελέσαντες πάντα τὰ προστάγματα σου ἐδίδασκον ὅπερ ἔπραττον ΑΓ.

πάσῃ δυνάμει ἰμοῦ κυροῦντες τῇ σῆ διδασκαλίᾳ τὴν πολιτείαν] πάσῃ δυνάμει ἰμοῦ κηρύττοντες τὴν διδασκαλίαν τῇ πολιτείᾳ Α. Τὸ κυροῦντες ὀρθότερον τὴν γραφὴν ταύτην ἔχουσι καὶ ὁ ΒΓ· ἐπικυροῦντες τὴν διδασκαλίαν διὰ τῆς πολιτείας τῶν· κυροῦντες τὴν διδασκαλίαν τῇ πολιτείᾳ· οὕτω καὶ οἱ ΒΓ.

ἦν ὁ ὄρων καὶ ζηλῶν ὡς αὐτοὶ οὗτος μέγας ἐστὶ] ἴν' ἐν αὐτοῖς ὁ μανθάνων ὄρᾳ ἃ ἐμάνθανε Α· ἴν' ἐν αὐτοῖς ὁ μανθάνων ἐώρα ἃ ἐμάνθανε Γ· ἦν ὄρων καὶ ζηλῶν ὡς αὐτοί, οὕτω μέγας ἐστὶν Β· ὁ Κορσινιανὸς κώδ. καὶ ὁ Β διέσωσαν τὴν παρεφθαρμένην γραφὴν διὰ τοῦ Α καὶ Γ ἢ ἔννοια ἀποκαθίσταται ὀρθῶς· κυροῦντες διὰ τῆς πολιτείας τὴν διδασκαλίαν τῶν ἵνα οἱ μαθητευόμενοι βλέπωσιν ὅσα ἐδίδασκοντο· τί δὲ ἐδιδάσκοντο παρὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τί ἔβλεπον ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν ἐπιφέρεται κατωτέρω: γυμνοῦσθαι τῶν ἐν τῷ βίῳ, τῶν ἄνω φροντίζειν ἐκάστοτε καὶ τὰ ἐξῆς.

γυμνοῦσθαι τῶν ἐν τῷ βίῳ, τῶν ἄνω φροντίζειν ἐκάστοτε, σταυρὸν βαστάζειν ἐπ' ὁμοίῳ, ἐντροφᾶν τῷ θανεῖν ὡς προσέταξας] γυμνοῦσθε τῶν. Α ἐσαφελμένως· καὶ τῶν ἄνω φροντ. ἐκάστοτε ΑΒΓ· σταυρὸν βαστάζειν ἐπ' ὁμούς Α, ἐντροφᾶν τὸ θανεῖν Α, ἐντροφ. τοῦ θανεῖν ΒΓ· οὕτω καὶ ὁ Κορσινιανὸς κώδ. ἢ διόρθωσις «τῷ θανεῖν» ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Πίτρα.

Στροφή γ'

"Υλῆ τσσαύτη τῶν ἐναρέτων εὐκοσμος κατῆλογος τῶν ἀποστόλων] Ἡ στροφή αὕτη ἐλλείπει ἐν τῷ Α ἴσως διὰ γενομένην ἐλάθην καὶ σοβαρὰν αὐτῆς διατάραξιν. Οἱ ΒΓ διασώσαντες τὴν στροφήν ἐπαυξάνουσι τὰς δυσχερείας πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν· ἀρχονται οὕτω: "Υλῆς τσσαύτη τῶν ἀρετῶν εὐκοσμον καταλόγως τῶν ἀποστόλων πιστοὶ πάσαν τὴν γῆν εὐδίασεν, τὰ κλήματα τῆς ἀμπέλου Χριστοῦ...

οἱ ἄλμη συνομιλοῦντες καὶ γλυκὺ ρῆμα νῦν ἐρευγόμενοι] ἢ ἄλμη συνομ. καὶ γλυκίρινα νῦν ἐρευγόμενοι ΒΓ· ἢ γραφὴ τοῦ Κορσινιανοῦ κώδ. «γλυκὺ ρῆμα» δὲν μοι φαίνεται ὀρθή· ὑπὸ τὴν λέξιν «γλυκίρινα»

τὴν ἐφθαρμένως φερομένην εἰς τοὺς ΒΓ ὑποκρύπτεται πάντως σπανία
τις ἐκφρασις τοῦ Ρωμανοῦ, ἴσως γλυκύφημα, ἢ γλυκύχυμα.

Στροφή δ'

Τούτους τοὺς ἄρνας ὁ ἀγγελάρχης... συνήγαγε μετ' ἀνάστασιν] τού-
τους.. συνήγαγε μετὰ τὴν ἀνάστασιν.

στάς γὰρ εἰς ὕψος ἐπὶ τοῦ ἔρους ἐκελάδησε μέλος γλυκὺ τῆ ποιμνῆ]
στάς ὡς ἔξ ὕψους μετὰ τὴν νίκην ἐκελάδησε μέλος ἡδὺ τῆ ποιμνῆ ΑΓ·
ἰστάς εἰς τὸ ὕψος ἐπὶ τοῦ ἔρους ἐκελ. μέλος γλυκὺ τῆ ποιμνῆ Β.

θάρσος διδούς καὶ μικρὸν ὡς δειλοῖς αἰνιττόμενος ἐβόα] θάρσον δι-
δούς καὶ μικρὸν ὡς. δειλοὺς καταπτόμενος ἐβόα Α· θάρσους διδούς καὶ
μ. ὡς δειλοῖς αἰνιττόμενος ἐβόα ΒΓ.

ἐγὼ μόνος κόσμον νενίκηκα] ἐγὼ μόνος τὸν κόσμον νενίκηκα ΑΒΓ·
ἐγὼ τοὺς λύκους ἐσκόρπισα] ἐγὼ τοὺς λύκους ἐδίωξα Α.

μετ' ἐμοῦ οὐδεὶς, μόνος ἤμην ἐγὼ] μετ' ἐμοῦ ἦν οὐδεὶς, εἰ μὴ μό-
νος ὁ ὢν Α· μετ' ἐμοῦ ἦν οὐδεὶς μόνος εἰμὶ ἐγὼ Β· μετ' ἐμοῦ ἦν οὐ-
δεὶς, μόνος ἤμην ὁ ὢν Γ.

Στροφή ε'

Ἄπιτε οὖν εἰς πάντα τὰ ἔθνη] Ἄπιτε οὖν εἰς πάντα τὸν κόσμον Α.

βλέπε μοι, Πέτρε, πῶς ἐκπαιδεύεις ἐννοῶν σου τὸ πταῖσμα συμ-
πάθει πάσι] βλέπε μοι Πέτρε πῶς ἐκδιδάσκεις, προορῶν σου τὸ πταῖ
σμα συμπάθει πᾶσι Α.

μὴ αὐστηρῶς διὰ ἐκείνην τὴν κόρην τὴν πείσασάν σε] μὴ αὐστηρῶς
(ἔσο) δι' ἐκείνην τὴν κόρην τὴν πτοήσασάν σε Α· μὴ αὐστηρῶς δι'
ἐκείνην.. τὴν πείσασάν σε ΒΓ.

ἐάν σοι τύφος εἰσπέσῃ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλέκτορος μνήσθητι] ἐάν σοι
τύφος εἰσέλθῃ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλέκτορος ἄκουσον Α· ἐάν σοι.. εἰσπέσει
τῆς φωνῆς... ἄκουσον ΒΓ.

καὶ τῶν δακρῶν μνημόνευε] καὶ τῶν δακρῶν σου μνήσθητι Α.

ὦν ἐγὼ σε τοῖς ρεῖθροις ἀπέπλυνα] ὦν τοῖς ρεῖθροις ἐγὼ σε ἀπό-
πλυνα Α.

Στροφή ς'

Πέτρε φιλεῖς με; ποίει ἃ λέγω] Πέτρε φιλεῖς με, νόει ἃ λέγω Α.

ποιμανόν μου τὴν ποιμνῆν] ποιμαινέ μου τὴν ποιμνῆν ΑΒΓ.

καὶ φίλει οὖς φιλῶ] καὶ φίλει οὖς ὑπερφιλῶ Α.

μνησθεῖς μου τῆς πρὸς σὲ εὐσπλαγχνίας] ὄρα μου τὴν πρὸς σὲ εὐ-
σπλαγχτίαν Α· μνήσθητί μου τῆς πρὸς σὲ εὐσπλαγχνίας ΒΓ.

ἔχεις ληστήν... θαρρύνοντά σε| ἔχει ληστήν... θαρσύνοντά σε B.
ἐκείνῳ πέμπε οὕς ἐθέλεις| ἐκείνῳ πέμπε ὃν θέλεις A· ἐκείνῳ πέμπε
οὕς θέλεις B.

δι' ὑμῶν πρὸς ἐμέ ἀναστρέφει: Ἀδὰμ] δι' ὑμῶν πρὸς ἐμέ ἀναστρέ-
φοντα A· ἔχεις θυρωρὸν τοῦ παραδείσου τὸν ληστήν πέμπε εἰς ἐκεῖνον
ὅποιονδήποτε θέλεις ἐπιστρέφοντα πρὸς ἐμέ δι' ὑμῶν. ὁ Ἀδὰμ ἐνταῦθα
δὲν ἔχει τόπον· πρόκειται περὶ τῶν ἐπιστρεφόντων διὰ τῶν ἀποστόλων
εἰς Χριστόν, καὶ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὸν παράδεισον, τοῦ ὁποῦο
πυλωρὸς εἶναι ὁ μετανοήσας ληστής καὶ κλειδοῦχος ὁ Κηφᾶς.

βοῶν· ὁ πλάστης ἀπέχεέ με τὸν ληστήν πυλωρὸν καὶ κλειδοῦχον
Κηφᾶν] βοῶν ὁ πλάστης παρέσχε μοι πυλωρὸν τὸν ληστήν καὶ κλ. Κη-
φᾶν A· βοῶν ὁ πλάστης παρέσχε μοι τὸν ληστήν πυλωρὸν B.

Στροφή ζ'

Ἰσχυέ μοι καὶ σύ, ὦ Ἀνδρέα] Ἰσχυε νῦν καὶ σύ ὦ Ἀνδρέα AB.

εὐρεθεῖς παρ' ἐμοῦ] εὐρεθεῖς παρ' ἐμοῖ B.

εὐρὲ καὶ σύ τὸν πλανώμενον] εὐρὲ καὶ σύ τὸ πλανώμενον A.

ἐξ αὐτῆς γὰρ σε εἰς ταύτην μεταπαιδεύσω· ὡς πρὶν γυμνὸς εἰς
βυθόν, καὶ νυνὶ πρὸς τὸν βίον γυμνὸς] ἐξ αὐτῆς (τῆς ἀλιευτικῆς τέχνης)
εἰς αὐτὴν γὰρ μετεποιήθης· πρῶην γυμνὸς εἰς βυθόν, καὶ τὰ νῦν εἰς τὸν
βίον γυμνὸς A· ἐξ αὐτῆς γὰρ εἰς αὐτὴν σε μεταπαιδεύσω ὡς πρῶην
γυμνὸς εἰς βυθόν, καὶ νυνὶ πρὸς τὸν βίον γυμνὸς B.

καλάμῳ πρὶν ἀλιεύων σταυρῷ ἀλιεύειν διδάχθητι] καλάμῳ πρῶην
ἀγρεύων νῦν σταυρῷ ἀλιεύειν διδ. A.

Στροφή η'

Νῦν δεῖξον ἔργον, ὦ Ἰωάννη, νυνὶ μάθωσι πάντες] Νῦν δ. ἔρ. ὦ
Ἰωάννη, πάντες μάθωσιν ἄρι A.

ποίησον αὖλακας τῇ πηγῇ μου] ποίησον αὖλακας τῇ πληγῇ μου B.

ὄρυξόν μοι ὡς δικέλλη τῇ σῇ γλώττῃ διέξοδον καὶ ἤξω ὡς ἂν ἐθέ-
λης] ὄρυξόν μοι ὡς δικέλλη τῇ γλωττίδι ἔξοδον καὶ ἤξω οὐ ἂν θέλης A.
ὄρυξόν μοι ὡς δικέλλη τῇ γλώσσῃ διέξοδον καὶ ἤξω ἕως ἂν θέλεις B.

ποτίσας μετύσω τὸν σπόρον σου] καὶ ποτίσας μειύσω τὸν σπόρον
σου AB.

καὶ αὐξήσας πληθυνῶ τὰ λήϊά σου] καὶ αὐξήσας πληθύνω τὰ λήϊα
A· καὶ αὐξήσας πληθύνω τὰ λογικά σου B.

Στροφή θ'

οἶδας γὰρ πῶς ἀφῆκας ἐν σκάφῃ τὸν γενέτην, τὸν πλάστην ἐμὲ ποθήσας] οἶδας γὰρ... ἐμὲ τὸν πλάστην ποθήσας A.

πλήρωσόν μου τὴν βουλήν μετὰ τῶν ὁμοδούλων σου] πλήρωσον οὖν τὴν βουλήν μου μετὰ τοῦ ὁμαίμονος:

μὴ πτήξῃς τοὺς ἐπιβούλους] μὴ πτήξας τοὺς ἐπὶ βούλους B.

τὰς βουλάς αὐτῶν διεσκέδασα] τὰς βουλάς γὰρ αὐτῶν διεσκέδασα A· τὰς βουλάς γὰρ αὐτῶν διεσκέδασας B.

μαχαίραις σε ἔταν τέμνωσι, νόει τίς ὁ λόγῃ νυγείς τὴν πλευράν] μαχαίρα σε ἔταν κτείνωσι, νόει τίς ὁ νυγείς ἐν τῇ λόγῃ πλευράν A· μαχαίρας σε ἔταν τέμνουσι, νόει τίς σου τῇ λόγῃ νυγεί τὴν πλευράν B.

Στροφή ι'

Ἔπαγε Φίλιππε... κήρυξόν με ὡς δλέπεις καὶ ἀκούεις μου νῦν] ἔπαγε Φ... καὶ ἀκούεις νῦν A.

μὴ εἶπῃς ὅτι τὸν γόνον εἶδον] μὴ εἶπῃς ὅτι τὸν λόγον εἶδον A.

τὸν δὲ τούτου γενέτην οὐδόλωσ εἶδον] ἔλλειπ. ἐν A.

ἔδειξα σοι ἐν ἐμοὶ τὸν πατέρα καὶ ἐν αὐτῷ] ἔδειξά σοι... καὶ με ἐν αὐτῷ A.

ἃ θέλει τελῶ· ὃ θέλω ποιεῖ] ἃ γὰρ θέλει τελῶ, καὶ ἃ θέλω ποιεῖ A· ἃ γὰρ θέλει τελῶ καὶ ὃ θέλω τελεῖ B.

ἐν τῷ αὐτῷ ἐσμεν Πνεύματι] ἐν γὰρ ἐσμεν σὺν τῷ Πνεύματι A· ἐν τῷ ἐνὶ ἐσμεν Πνεύματι B.

τούτου κήρυκα ρήτορα πέμπω σε] τούτου... ρήτορα πέμπω νῦν B.

Στροφή ια'

Ρήματα τῆς ποτε ἀπιστίας... ἀπαλείψας Θωμᾶ κήρυξον ἐν ἐψηλάφης] Ρήματα... ἐξαλείψας Θωμᾶ ὃν ἐψηλάφης κήρυξον A.

ἦλθε καιρὸς ὃν αἰεὶ ἐπόθει] ἦλθεν καιρὸς ὃν ἂν ἐπόθει B· εὔρες καιρὸν ὃν ἐπεζήτης A.

παρατάξασθαι δῆμῳ τῷ τῶν Ἑβραίων] παρατάξασθαι δῆμῳ τῷ τῶν ἀνόμων A.

καὶ τῆς λόγῃς κατείδες τοὺς μώλωπας] καὶ τῆς λόγῃς ἐπόψω τὸν μώλωπα A.

οὐκ ἔστι σοι λοιπὸν πρόφασις] λοιπὸν οὐκ ἔστι σοι πρόφασις A.

πᾶσαν γὰρ ἀφορμὴν περιῆρον σου] πᾶσαν γὰρ ἀφορμὴν περιεἰλόν σου A· περιείρων σου B.

Στροφή ιβ'

Ὡσπερ τελώνης μείνον, Ματθαίε, καὶ τελώνει ἐκείνον τὸν ἐχθρὸν τοῦ Ἀδάμ ὡσπερ πρὶν τοὺς ὀδεύοντας] Ὡ μοι Ματθαίε μείνον τελώνης καὶ τελώνην ἐκείνον τὸν ἐχ. τοῦ Ἀδάμ ὡς πρῶην τοὺς διοδεύοντας A.

μὴ φείσῃ ἕως ἂν ἀπολάβῃς τὸν ἔσχατον κοδράντην] μὴ φείσης ὄλως ἕως ἂν λάβῃς καὶ τὸν ἔσχ. κοδ. παρὰ τούτου A· μὴ φήσῃ ἕως ἂν ἀπολάβῃς καὶ τὸν...B.

καὶ καθίζου τηρῶν τὴν πρὸς ἄδην ἀπάγουσαν ὁδὸν] κάθου τηρῶν τὴν ὁδόν, τὴν πρὸς ἄδην ἀπάγουσαν B· κάθου τηρῶν τὴν ὁδὸν τὴν... κατὰγουσαν A.

κἄν εὕρης τὸν ὀλετήρα ἐκ τῶν ἐμῶν ἐμπορευόμενον] κἄν εὕρης τὸν ὀλετήρα ἀπὸ τῶν ἐμῶν ἐμπορευόμενον A· ἀπὸ τῶν ἐμῶν ἐμπορευόμενον B.

καὶ γυμνὸν τοῦτον δεῖξον, ὡς λέγω σοι] καὶ γυμνὸν τοῦτον, ὡς λέγω σοι δεῖξον B.

Στροφή ιγ'

Μίαν φωνὴν ἀφήμι πᾶσιν ἵνα μὴ... ἐκδιδάσκων κοπιῶ]... ἵνα μὴ κοπιῶ A· ἵνα μὴ... σκοπιῶ B· τὸ κοπιῶ μεταχειρίζεται καὶ εἰς ἄλλο Κροντάκιον ὁ Ρωμανὸς (τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυροφάγου)

ὕψαυχεὶ κατὰ πένητος πλούσιος
κατεσθίων αὐτοῦ πᾶσαν δύναμιν
κοπιᾷ γεωργὸς καὶ ὁ κτήτωρ τρυγᾷ·
ἄλλου κάμνοντος, ἄλλος εὐφραίνεται
ἰδρῶν συνάγει ὁ πενόμενος...

πορευθέντες εἰς πάντα τὸν κόσμον μαθητεύσατε ἔθνη καὶ βασιλείας] πορευθέντες μαθητεύσατέ μοι πάντα τὰ ἔθνη ὁμοῦ καὶ τὰς βασιλείας A. πορευθέντες εἰς πάντα τὸν κόσμον μαθητεύσατε τὰ ἔθνη καὶ τὰς βασιλείας B.

πάντα γὰρ μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ γεννήσαντός με] πάντα γὰρ μοι π. ὑπὸ τοῦ γεννήτορος A.

ὦν καὶ πρὶν λαβεῖν τὴν σάρκα ἐδέσποζον] ὦν καὶ πρὶν λάβω... B.
ὦν καὶ πρὶν λάβω σάρκα ἐδέσποζον A.

καὶ νῦν πάντων δεδασίλευκα] κυρίως νῦν ἐβασίλευσα A.

Στροφή ιδ'

Ἄπιτε οὖν εἰς πάντα τὰ ἔθνη] Ἄπιτε τοίνυν εἰς π. τὰ ἔθνη A·

διδασκαλίαις ἀρδεύσατε] διδασκαλίαις πληρώσατε A.

Τούτων δ' ἀκούσαντες οἱ συμμύσται] τούτων ἀκούσαντες οἱ μαθη-
ται δὲ A· τούτων δὲ ἀκούσαντες οἱ μύσται B.

πρὸς ἀλλήλους ἐώρων κινούντες κάραις] πρὸς ἀλλήλους ἐώρων δο-
νοῦντες κάραις A· πρὸς ἀλλήλους ἐβόων κινούντες τὰς κάραις B.

πόθεν ἡμῖν ἡ φωνὴ καὶ ἡ γλώττα πρὸς πάντας λαλεῖν ;] πόθεν
ἡμῖν φησι γλώσσα ἀρκοῦσα πρὸς πάντας λαλεῖν ; A.

ἀντιστῆναι λαοῖς καὶ ἔθνεσι] ἀντιστῆναι λαοῖς καὶ τοῖς ἀρχουσιν A.
[ἀγράμματοι καὶ ἀπαιδευτοὶ ἄλιεῖς ἀσθενεῖς] ὡς προσέταξας]. Ἐν
τῷ Κορσικανῷ κώδ. ἔλλείπουσι ταῦτα, ἀλλ' ἀνεπληρώθησαν ὑπὸ τοῦ
Πίτρα, ἀγνωστον ἐκ ποίας πηγῆς, ἡ ἐποία συμφωνεῖ μὲ τοὺς κώδ.
AB μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ τοῦ «ὡς προσέταξας» ὁ A ἔχει «ὡς
ἐπιστάται».

Στροφή ιε'

Νῦν μὴ ταράσσεσθε τῇ καρδίᾳ] νῦν μὴ ταραττεσθε ταῖς καρδίαις
A· μὴ ταράσσεσθε τὴν καρδίαν B.

ὡς νήπιοι μὴ λογίζεσθε] ὡς νήπια μὴ λογίζεσθε A· ὡς νήπια μὴ
λογίζεσθαι B.

γίνεσθε φρόνιμοι ὡσεὶ ὄφεις] γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις AB.

μὴ ἑαυτοὺς ἐκφοβούντες ἐμὸν κήρυγμα λείψατε] μὴ ἑαυτοὺς ἐκφο-
βούντες τὸ κήρυγμα φύγετε A· μὴ ἑαυτοὺς ἐκφωνοῦντες τὸ κ. λεί-
ψεσθαι B.

οὐ χαίρω τοῖς πλατωνίζουσι] οὐχ αἰρῶ τοῖς πλατωνίζουσι A.

Στροφή ις'

Ἡ θαυμασιωτέρα αὕτη στροφή τοῦ ὕμνου ἐν Κορσικανῷ κώδ.
ἔχει μόνον παρουσιάζει κενά, ἀλλὰ καὶ πολλὰ διεστρεβλωμένα· ὡς ἔχει
δὲ παραμεμορφωμένη ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Πίτρα καὶ Christ καὶ συ-
νεπῶς καὶ ὑπὸ τοῦ Φυτράκη. Παραθέτω τὸ κείμενον τοῦ Κορσικανοῦ
κώδ. ὡς ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐπιφέρω τὸ πλήρες τῶν
κωδίκων AB.

Τοῦ Πίτρα

Ὅμως ὑμῖν καὶ δύναμιν δώσω

δύναμιν ἐν τῷ πίπτειν

ἀνιστάσαν πολλοὺς

καὶ γλώτταν δὲ τὴν σοφίζουσαν.

τόμος ὑμῶν σοβεῖ Δημοσθένην

ἤττωνται Ἀθηναῖοι
 καὶ Γαλιλαίαις
 παύσει λοιπὸν
 Κηφᾶς [ὁ καὶ Πέτρος]
 ἐξαγγέλλων ἐμέ,
 ἀμέτρους λέξεις, καὶ μύθους
 ἄμαυροὶ τὸ ρητὸν μαρναθαῖ
 ἢ Ναζαρέτ δονεὶ Κόρινθον
 οἱ λαλοῦντες ὑμεῖς, ὁ πείθων ἐγὼ
 ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

Τῶν Κωδίκων Α Β

ἔμως ὑμῖν καὶ δύναμιν δώσω
 δύναμιν ἐν τῷ πίπτειν
 ἀνιστῶσαν πολλούς,
 καὶ γλώτταν πάντας¹ σοφίζουσαν.
 δῆμος ὑμῶν σθεεὶ Δημσοθένην
 καὶ ἤττωνται Ἀθηναῖοι²
 τοῖς Γαλιλαίαις
 παύσει πολλῶν
 συγγραφᾶς ὁ Κηφᾶς
 ἀπαγγέλλων ἐμέ³
 ἀμέτρους λέξεις καὶ μύθους
 ἄμαυροὶ τὸ ρητὸν τοῦ μαρναθαῖ⁴.
 ἢ Ναζαρέτ δονεὶ Κόρινθον
 οἱ λαλοῦντες ὑμεῖς καὶ ὁ πείθων ἐγὼ
 ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

Στροφή ιζ'

Ὑβρεσι πάντας ὑμᾶς πλυνούσι] ὕβρεσι πάντες ὑμᾶς πλύνουσι Β·
 ὕβρεσιν ὑμᾶς πλυνούσι πάντες Α.

φυλακαῖς ἐμβαλλόντες] φυλακιᾶς ἐμβαλόντες Α· φύλακες ἐμβαλόντες Β.
 ἀλλ' ὄρφανούς ὑμᾶς οὐκ ἔάσω] ἀλλ' οὐκ ἔάσω ὑμᾶς ὄρφανούς Α.
 ἀλλ' ὄρφανούς ὑμᾶς οὐκ ἀφήσω Β.

1. καὶ γλώσσαν δὲ τὴν σοφίζουσαν Β. 2. καὶ ἤττωνται Ἀθηναῖοι Γαλι-
 λαίαις Β. 3. παύση λοιπὸν συγγραφᾶς ὁ Κηφᾶς ἐξαγγέλλων ἐμέ Β.

4. τοῦ μαρὰν ἀθα Β.

μεθ' ὑμῶν γὰρ εἰμί μέχρι συντελείας] μεθ' ὑμῶν γὰρ εἰμι ἕως τῆς συντελείας A· σὺν ὑμῖν ἔσομαι μέχρι συντελείας B.

ἔταν κριταῖς παραστήτε, ὑμῶν μέσον με ἔψεσθε] ἔταν κριταῖς παραστήτε ἐμὲ μέσον ἔψεσθε A. ἔταν κριταῖς παραστήτετε μέσον με ἔψεσθαι B.

δεσμεῖσθε καὶ δεσμοῦμαι] δεσμεῖσθε καὶ συνδεσμοῦμαι AB.

ὑμεῖς τὴν γνώμην προτείνατε ὡς καὶ γὼ δι' ὑμῶν ἀγωνίζομαι] ὑμεῖς τὴν γνώμην προτείνατε καὶ ἐγὼ δι' ὑμᾶς ἀγωνίζομαι A· ὑμεῖς γὰρ τὴν γν. προτ. ὡς καὶ γὼ δι' ὑμῶν ἀγωνίζομαι B.

Στροφή ιη'

Ὅτε δὲ ἤκουσαν τῶν ρημάτων... πρὸς ταῦτα ἀνταπεκρίθησαν] ὅτε δὲ ἤκουσαν τῶν ρημάτων... εἰκότως ἀνταπεκρίθησαν A.

πάντα σκληρὰ ἡμῖν ἐπηγγελῶ δειλίας ἀνάμεστά τε καὶ θανάτου] πάλιν ἡμῶν (γρ. ἡμῖν) σκληρὰ ἐπαγγέλλει καὶ δειλίας ἀνάμεστα καὶ ὀδύνης A· καὶ δειλίας ἀνάμεστα καὶ θανάτου B.

τοῦτο δὲ νῦν ἐνομιζομεν φεύγειν κολλώμενοι πρὸς σέ] τοῦτων δὲ νῦν ἐνομίσαμεν φεύγειν ἐπόμενοί σοι A· κολλώμενοί σοι B.

καὶ ἄρτι τοῖς σκληροτέροις παραδίδωσ ἡμᾶς] καὶ μᾶλλον τοῖς βαρύτεροις περιβάλλεις ἡμᾶς A· τοῖς σκληροτέροις παραδίδεις ἡμᾶς B.

ὁ καλέσας εἰς ἀνάπαυσιν] ἐκάλεσας εἰς ἀνάπαυσιν A· ἐκάλεσας ἡμᾶς εἰς ἀνάπαυσιν B.

Στροφή ιθ'

Ψῆφος ὑμᾶς καλεῖ πρὸς ἀγῶνας· ὁ κανὼν τῆς ἀγάπης ἀπαιτεῖ παρ' ὑμῶν φιλίας ἔργον ἐνδείξασθαι] ψῆφος ἡμᾶς.. ἱκανὸν τῆς ἀγάπης... φιλίας ἔργον ἐνδείξασθε A· ψῆφος ἡμᾶς καλεῖ πρὸς ἄθλησιν.. ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν B.

πάθετε ὑπ' ἐμοῦ ὡς φίλοι ὡς καὶ γὼ ὑπὲρ φίλων καὶ μὴ ὀφείλων] πάθετε ὑπὲρ ἐμοῦ ὧ φίλοι, ὡς ἐγὼ ὑπὲρ φίλων καὶ ὁμοφύλων A· πάθετε ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς φίλοι ὡς καὶ γὼ ὑπὲρ φίλων καὶ ὀφείλων B.

χρέος οὐδὲν οὐχ εὐρέθη καλοῦν με πρὸς θάνατον] χρέος οὐδέν... καλοῦν με πρὸς θάνατον AB.

ἀλλ' ὁμως κατεδεξάμην καὶ σταυρὸν ὡς χρήστης ὑπέμεινα] ἀλλ' ὁμως... καὶ σταυρὸν ὡς χρεώστης ὑπέμεινα A· ὡς χρεώστης ὑπήνεγκα B.

τὸ πατρικὸν ὑμῶν δάνειον ὁ ἀνεύθυνος θέλων ἀπέδωκα] τὸ πατρικὸν ὑμῶν ὄφλημα ὁ ἀνεύθυνος ἐγὼ ἀπέτισα A.

Στροφή κ'

"Απιτε σὺν εἰς πάντα τὸν κόσμον μετανοίας τὸν σπέρων ἐμβαλόντες τῇ γῇ διδασκαλίαις ἀρδεύσατε]" Ἄρτι πορεύεσθε εἰς τὸν κόσμον μετανοίας τὰς τριβύβους ὑποδείξατε πᾶσι σπουδὴν πολλὴν ἐνδεικνύμενοι Α.

βλέπετε μὴ τις μετανοήσας ἔξω τῆς ὑμετέρας σαγήνης μείνη] βλέπετε... ἔξω τῆς ἡμετέρας ἀγάπης μένη Α· βλέπετε μὴ τις μετανοήσει ἔξω τῆς ἡμέρας σαγήνης μείνη Β.

ὡς χαίρω γὰρ τοῖς ἐπιστρέφουσιν οἴδατε καὶ ὑμεῖς] χαίρω καὶ γὰρ τοῖς τοιαῦτα φρονοῦσι καὶ οἴδατε Α· χαίρω γὰρ τοῖς ἐπιστρέφουσιν ὡς εἶδατε καὶ ὑμεῖς Β.

ὡς εἶθ' εἰς καὶ ἔπροδούς με εἰς ἐμὲ μετὰ πράσιν ὑπέστρεφε] ὡς εἶθε καὶ ἔπροδούς με πρὸς ἐμὲ μετὰ πράσιν ὑπέστρεψε Α· ὡσῆθες καὶ ἔπροδούς με Β· ὁ Christ διώρθωσεν «ὡς εὐθὺς καὶ ὁ προδούς με»· ἡ γραφὴ τοῦ Α εἶθε ἀποδίδει πλήρως τὴν ἔνοιαν.

κἀγὼ αὐτοῦ τὸ ἀμάρτημα ἐξαλείψας ὑμῖν τοῦτον ἤνωσα] κἀγὼ αὐτοῦ τὸ ἀνόμημα ἐξαλείψας ὑμῖν ἄν προσήνωσα Α.

Στροφή κα'

Λύπην μισήσατε καὶ δειλίαν· αὕτη γὰρ παραπέμπει τῷ θανάτῳ πολλοὺς ὡς τὸν Ἰούδα ἀπεδείχθη] Λύτης μισήσατε τὴν φιλίαν· τῷ θανάτῳ γὰρ αὕτη παραπέμπει πολλοὺς ὡς τὸν Ἰούδαν τὸν δειλαιὸν Α· ὡς τὸν Ἰούδαν ἀπέδειξεν Β.

οἴδατε πῶς ἀγχόνης σχοινίον ἀπόγνωσις ἔπλεξε τῷ προδότῃ] εἶδατε πῶς ἀγχόνῃ σχοινίον ἢ ἀπόγνωσις ἔπνιξε τὸν προδότην Α· οἴδατε πῶς ἀγχόνης σχοινίον ἢ ἀπόγνωσις ἔπνιξεν τὸν προδότην Β.

ἔμωσ κενὴ καὶ ἐν τούτῳ ἢ τοῦ διαβόλου παγίς] ἔμωσ κενή... ἢ τοῦ διαβόλου βουλή Α.

μικρὸν γὰρ καὶ ἀποτίσει ἀντὶ Σκαριώτου τὸν κίλικα... ἀντὶ πράτου τὸν Παῦλον κομίσομαι] μικρὸν γὰρ καὶ ἀποδώσει ἀντὶ τοῦ Ἰσκαριώτου τὸν κήλικα... (ὁμοίως καὶ ὁ Β)... ἀντὶ πράτου τὸν Παῦλον κομίσω ὑμῖν Α.

Στροφή κβ'

Μύσται μου φίλοι... μύστας γὰρ ὑμᾶς λέγω οὐχὶ δούλους λοιπὸν] Μύσται μου φίλοι... φίλους γὰρ ὑμᾶς λέγω καὶ οὐ δούλους λοιπὸν Α.

φωστῆρες τῆς οἰκουμένης ἔλης καὶ ἐμοῦ τοῦ ἡλίου φαιδραὶ ἀκτῖνες] φωστῆρες ἔλης τῆς οἰκουμένης καὶ ἐμοῦ τοῦ ἡλίου λαμπραὶ ἀκτῖνες Α.

τῶν θησαυρῶν τῶν ἐμῶν οἱ πιστοὶ κλειδοφύλακες] τῶν θησαυρῶν οἱ πιστοὶ κλειδοφύλακες Α.

μεσῖται τῶν δωρουμένων παρ' ἐμοῦ τῷ Ἀδὰμ ὑποστρέφοντι] μεσῖ-
ται τῶν δωρουμένων τῷ Ἀδὰμ πρὸς ἐμὲ ἀναστρέφοντι Α' παρ' ἐμοὶ
τῷ Α' ὑποστρέφοντι Β.

οἱ στύλοι τῆς ἐκκλησίας μου οὓς ἐγὼ ἐκ θαλάσσης ἀνήγαγον] οἱ
στύλοι... οὓς ἐγὼ ἐκ θαλάσσης ἀνείλκυσα Α.

Στροφή κγ'

εἶπατε ὅτι Θεὸς ὑπάρχω καὶ ἀνεκφράστως δούλου μορφὴν ἔλαβον]
εἶπατε ὅτι Θεὸς ὑπάρχων μορφὴν δούλου ἀνέλαβεν ἐξ ἀγάπης Α' καὶ
ἀνεκφράστως δούλου μορφὴν ἔλαβεν Β.

δείξατε πῶς τὰς πληγὰς τῆς σαρκὸς ὠκειούμην ἐκῶν] δείξατε πῶς
τῆς σαρκὸς τὰς πληγὰς ὠκειούμην ἐγὼ Α' οἰκειούμην ἐκῶν Β.

Θεὸς ὢν καίπερ μὴ θνήσκων] Θεὸς ὢν φύσει μὴ πάσχων Α.

σὺν τῷ σώματι ἦλθον εἰς θάνατον] ἐν τῷ σώματι ἦλθον πρὸς θά-
νατον Α.

καὶ ὁ ταφείς ὡς κατὰ κριτος ἐξεπόρθουν τὸν ἄδην ὡς κύριος] καὶ
ἐτάφη ὡς καὶ αὐτὸς ἐξεπόρθουν τὸν ἄδην ὡς κύριος Β.

Στροφή κδ'

βαπτίζοντες εἰς ὄνομα Πατρὸς τε καὶ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος]
βαπτίζοντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγ. Πν. Α'
εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ Β.

οἱ ἀπόστολοι ἔλεγον πρὸς τὸν πλάστην] οἱ ἀπόστολοι ἀντέφησαν τῷ
πλάστη Α' ἔλεγον πρὸς τὸν κτίστην Β.

σὺ εἶ Θεὸς ὁ προαιώνιος καὶ ἀτελεύτητος] σὺ εἶ ὁ Θεὸς προαιώνιος
καὶ μετ' αἰώνιος Α' Θεὸς προαιώνιος Β.

ἅμα τῷ σπῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι κηρύττομεν ὡς προέταξας] ἅμα
σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι κηρύττομεν ὡς προσέταξας Α' κηρύσ-
σομεν ὡς προσέταξας Β.

σὺ γενοῦ μεθ' ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν] σὺ γενοῦ μεθ' ἡμῶν τε καὶ
ὑπὲρ ἡμῶν ΑΒ.

† Ὁ κρ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ
ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ